

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr.Szabó H. Gábor ügyvéd által képviselt I.r. és II.r. felpereseknek a dr.Csillag Gábor ügyvéd által képviselt I.r., II.r. és III.r., dr.Herke Csongor ügyvéd által képviselt IV.r., V.r. és VI.r. alperesek ellen kártérítés megfizetése iránt a Somogy Megyei Bíróság előtt 24.P.22.004/2009. szám alatt megindított és másodfokon a Pécsi Ítéltábla Pf.20.254/2010/8. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a II-III.r. alperesek által 26. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét hatályában fenntartja.

Kötelezi a II-III.r. alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felpereseknek 200.000 (Kettőszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget és térítsenek meg az államnak külön felhívásra 480.000 (Négyszáznyolcvanezer) forint felülvizsgálati illetéket.

I n d o k o l á s

A II. és a III.r. alperesek gyermekét, az I.r. alperest, valamint az V. és a VI.r. alperesek gyermekét, a IV.r. alperest a bíróság jogerős ítélettel a felperesek gyermekének megölése miatt társtettesként előre kitervelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettéért 14 év fiataalkorúak börtönére és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte.

A felperesek a keresetükben a gyermekük személyhez fűződő joga megsértésének megállapítása mellett a gyermekük elvesztésével összefüggő, személyenként 6 millió forint nem vagyoni káruk egyetemleges megtérítésére kérték az alperesek kötelezését a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése, a Ptk. 344. §-ának (1) bekezdése, illetőleg a Ptk. 347. §-ának (4) bekezdése alapján.

Az I. és a IV.r. alperes a kereset jogalapját nem vitatták, összecszerúságát eltúlzottnak tartották. A II. és a III.r., valamint az V. és a VI.r. alperesek a kereset elutasítását kérték arra hivatkozással, hogy gondozói kötelezettségüket felróhatóan nem szegték meg.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg 15 napon belül az I.r. és a II.r. felperesnek külön-külön 4 millió forintot, ezt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az I. és a IV.r. alperesek a cselekmény elkövetésekor vétőképes kiskorúnak minősültek. A bűncselekmény önmagában bizonyítja jellemfejlődésük súlyos hibáját, amely nevelési hibára vezethető vissza. A II. és a III.r. alperesek, valamint a V. és a VI.r. alperesek mulasztást követtek el, amikor nem észlelték és nem kezelték az I. és a IV.r. alperesek kifogásolható életvezetését, jellembeli fogyatkozását. Az elsőfokú ítélet utalt arra, hogy az orvosszakértői vélemény szerint az I. és IV.r. alperesek rendszeresen fogyasztottak szeszes italt, az I.r. alperes alkalmanként az otthonából elszökött és mindezt a szülők közvetlenül nem észlelték. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az alperesek kimentésre szolgáló bizonyítékot nem terjesztettek elő. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a II-III-V-VI.r. alperesek a gyermekük nevelése során nem úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, ezért az I. és IV.r. alperesekkel egyetemlegesen felelnek a kárért. Az elsőfokú ítélet szerint a felpereseknek sérült a teljes családban éléshez való joga, nem vagyoni hátrányaik kiküszöbölésére az elbírálás idején érvényesülő értékviszonyok figyelembevételével személyenként 4 millió forint alkalmas, ezt meghaladóan a keresetét elutasította.

A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgyára vonatkozó fellebbezett részében - lényegében helyes indokai alapján - helybenhagyta. A másodfokú bíróság a Ptk. 347. §-a (4) bekezdésének alkalmazásával, a szülők nevelési kötelezettségeivel kapcsolatban utalt a Alkotmány 67. §-ának (1) és (2) bekezdésében, a Csjt. 75. §-ának (1) bekezdésében, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 12. §-ának (1) bekezdésében foglaltakra és a bűncselekmény elkövetésének körülményeire. A másodfokú bíróság mellőzte az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy az alperesek a felelősség alóli kimentésre szolgáló bizonyítékokat nem terjesztettek elő. Kiemelte, hogy a bűncselekmény egyedi sajátosságai önmagukban is félreismertethetetlenül bizonyítják a szülők részéről elkövetett súlyos és alapvető nevelési hibákat. A másodfokú bíróság szerint az élet tisztelete abszolút, érinthetetlen és sérthetetlen érték, az erkölcsi nevelés centrális eleme. Ha ez az erkölcsi alapérték és a hozzá kapcsolódó erények olyan mértékben hiányoznak a kiskorúakból, ahogyan ezt az I. és a IV.r. alperesek tekintetében a nyomozati és a büntetőeljárás adatai igazolják, akkor a szülők erkölcsi nevelésre vonatkozó kötelezettségszegését - egyéb rendkívüli tényezők közbejöttének hiányában - a másodfokú bíróság álláspontja szerint bizonyítotttnak kell tekinteni. A másodfokú ítélet indokolása szerint a közösen kárt okozó vétőképtelenek gondozóinak

az egyetemleges felelőssége akkor is megállapítható a Ptk. 344. §-ának (1) bekezdése alapján, ha egymástól függetlenül teljesítik gondozói feladatukat.

A II. és a III.r. alperesek felülvizsgálati kérelme a velük szemben előterjesztett keresetet elutasító döntés meghozatalára irányult. Jogi álláspontjuk szerint a jogerős ítélet a Ptk. 347. §-ának (4) bekezdésében és a Ptk. 344. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat sérti. Hivatkoztak arra, hogy a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a felpereseket terhelte annak bizonyítása, hogy a szülők a felügyeleti kötelezettségüket felróhatóan megszegték, erre azonban nem került sor, a bíróság a felelősség jogalapját kizárólag a bűncselekmény elkövetésének ténye alapján tartotta megállapíthatónak. A büntető ítélet indokolása azt tartalmazta, hogy az I. és a IV.r. alperesek gondozásában, családi és iskolai körülményeikben semmiféle hátrányos tényezőt nem lehetett fellelni. Középiskolai tanulmányaikat a megyeszékhely elismert gimnáziumában folytatták nevelőik rendszeres támogatásával. Az eljáró bíróságok elegendő bizonyítéknak tartották, hogy az elkövetők a „ne ölj!” parancsot semmibe vették, de nem vizsgálták a büntetendő magatartás kialakulásának körülményeit, a káros és kóros külső hatásokat, a tártstettesi elkövetésből eredő, egymás szándékát erősítő hatásokat. A jogerős ítélet által kifejtett jogi álláspont alapján az élet elleni bűncselekmények esetén a vétőképes kiskorú elkövető gondozóinak felelőssége minden esetben objektív lenne. Az I.r. alperes korábban nem követett el bűncselekményt, az iskolában nem volt rá panasz, a büntetőeljárásban beszerzett pedagógusi jelentés szerint pedig az I.r. alperessel szemben fegyelmi problémák nem voltak, édesanyja rendszeres kapcsolatban állt az iskolával, érdeklődött a fiatal tanulmányi előmenetele, illetve magatartásának alakulása felől. A büntető bíróság nem vizsgálta, hogy a gondozásra köteles szülők a kötelezettségüket milyen módon teljesítették, ezzel kapcsolatos bizonyításra nem került sor. A felülvizsgálati kérelemben a II-III.r. alperesek hivatkoztak arra is, hogy a IV.r. alperes nevelésében nem vettek részt, közösen nem okozhattak kárt a IV.r. alperes szüleivel, a Ptk. 344. §-ának (1) bekezdése ezért nem volt alkalmazható.

A felperesek a felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részének hatályban tartását kérték. Jogi álláspontjuk szerint a szülők felelősségét a jogerős ítélet megalapozottan állapította meg a Ptk. 347. §-ának (4) bekezdése alapján. Utaltak arra is, hogy a II.r., V.r. és VI.r. alperesek a jogerős ítélet alapján részben már teljesítettek.

Az V. és VI.r. alperesek a törvényes határidőben előterjesztett felülvizsgálati kérelmüket visszavonták.

A Pp. 275. §-ának (2) bekezdése és a Pp. 270. §-ának (2) bekezdése

alapján a Legfelsőbb Bíróság azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a II. és a III.r. alperesek által előterjesztett felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A perben nem volt vitatott, hogy a bűncselekmény elkövetésekor az I.r. alperes belátási képességgel rendelkező kiskorú volt, akinek a felügyeletre köteles gondozói a II. és a III.r. alperesek. A Ptk. 347. §-ának (4) bekezdése szerint, ha a kárt belátási képességgel rendelkező olyan kiskorú okozta, akinek felügyeletre köteles gondozója is van, és bizonyítják, hogy az kötelességeit felróhatóan megszegte, a gondozó a károkozóval egyetemlegesen felelős. A gondozó felróhatóságát megalapozhatja egy konkrét helyzetben kimutatható mulasztás, valamint súlyos nevelési hiba, amely a normálistól nagymértékben eltérő magatartásra vezetett. A jogerős ítélet indokolása helyesen utalt a Csjt. 75. §-ának (1) bekezdésére, amely szerint a szülői felügyelet körében a szülők kötelessége a gyermek erkölcsi fejlődésének elősegítése is. A bűncselekmény elkövetésének a jogerős ítéletben részletezett indokaiból, módjából és körülményeiből nem volt levonható más következtetés, csak az, hogy az I.r. alperes a társadalmi együttélésből eredő általános erkölcsi normáktól nagymértékben eltérő, kirívóan súlyos magatartást tanúsított, erkölcsi fejlődése sérült. A II-III.r. alperesek felülvizsgálati kérelmükben arra helyesen utaltak, hogy a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján a károsultnak kell bizonyítania a gondozói kötelezettségek megszegését, azt azonban alaptalanul állították, hogy a bizonyítás elmaradt. A büntetőeljáráásban a bíróság a gondozói felelősséget nyilvánvalóan nem a kártérítési felelősség fennállása szempontjából vizsgálta, így az ezzel kapcsolatos megállapítások ebben a perben nem lehetnek irányadók, bizonyítékként azonban a büntetőeljáráásban beszerzett bizonyítékok felhasználhatóak voltak, így az orvosszakértői vélemények is, amelyek alapján a bíróság megalapozottan állapította meg, hogy az I.r. alperes személyiség szerkezetében nincs kóros vonás, amely a bűncselekmény elkövetésével összefüggésbe hozható lenne, ebből pedig okszerű a jogerős ítéletnek az a következtetése, hogy a bűncselekmény elkövetése miatt a jellembeli fejlődés hibája állapítható meg. Nem vitatható, hogy a vétőképes kiskorút káros és kóros külső hatások érhetik, illetőleg a „társtettes” szándékerősítése is érvényesülhetett, a megfelelő nevelés azonban éppen abban nyilvánul meg, hogy a gyermek képessé válik a káros hatások ellensúlyozására és tudatában van azoknak az alapértékeknek, amelyeket tiszteletben kell tartania. Nem arról van szó, hogy minden élet elleni bűncselekmény esetén megállapítható a vétőképes kiskorú gondozójának felelőssége, mert a bíróság nem csupán az emberölés tényét értékelte, hanem annak indokát, végrehajtási módját is, felhasználva ehhez a büntetőeljáráásban beszerzett bizonyítékokat és

figyelembe vette, értékelte a szülőknek a gyermek gondozásával kapcsolatos tényleges tevékenységét is. A kártérítési felelősség szempontjából azonban kiemelkedő jelentőségű, hogy a gyermek fejlődésére döntő befolyást a szülő gyakorol, így alapvetően tőle várható el az, hogy a természetbeni ellátás, az anyagi szükségletek biztosítása mellett az erkölcsi fejlődéséről is gondoskodjon. Az előre kitervelten, különös kegyetlenséggel, embertelen módon végrehajtott bűncselekmény körülményeiből a II. és a III.r. alpereseknek az e körbe eső mulasztása, nevelési hibájának ténye megalapozottan megállapítható volt, a Ptk. 347. §-a (4) bekezdése megsértésének, és így a szülők felelősségének megállapítása megalapozottan és jogszerűen történt a jogerős ítéletben.

Az I. és a IV.r. alperesek egyetemleges kártérítési felelősségét a bűncselekmény közös elkövetése alapozta meg, az I., valamint a II. és III.r. alperesek egyetemleges felelőssége pedig a Ptk. 347. §-ának (4) bekezdésén alapul. Nem vitatható, hogy a II-III.r. alperesek a IV.r. alperes gondozásával összefüggő mulasztást nem követhettek el, ez azonban önmagában az egyetemleges marasztalást nem zárta ki. A gondozó felelőssége önálló felelősség ugyan, azonban azt mégis a károkozás váltja ki. Egymásról nem tudva, akarategység hiányában, illetőleg egymástól eltérő tevékenységgel is lehet közösen kárt okozni, ha a cselekmények (mulasztások) szervesen közrehatottak az eredmény létrejöttében. A gondozók egyetemleges felelősségét megalapozza, ha ugyanahhoz a károkozáshoz az eredményt illetően elválaszthatatlanul hozzájárultak a felügyelet körében elkövetett mulasztásukkal. Az adott esetben a felperesek személyhez fűződő jogainak sérelmét az a bűncselekmény okozta, amelynek elkövetéséhez hozzájárult a szülők felróható magatartása, az egyetemleges kártérítési felelősség megállapítása nem jogszabálysértő.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felülvizsgálati eljárásban pervesztes II. és III.r. alpereseket a felperesek felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján rendelkezett a felülvizsgálati eljárási illeték viseléséről.

Budapest, 2011. június 27.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Udvary Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Besenyeiné dr. Varga Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági tisztviselő
HM